

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

від 28 квітня 2021 року

№ 78/5

Про проекти законів
реєстр. № 5146 та реєстр. № 5146-1

Розглянувши проект Закону про внесення змін до статті 5 Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" щодо змін у переліку додатків до проекту закону про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення (реєстр. № **5146** від 24.02.2021), внесений народним депутатом України Нагорняком С.В., та проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врахування результатів оцінки впливу на довкілля та врегулювання деяких питань у сфері поводження з радіоактивними відходами (реєстр. № **5146-1** від 11.03.2021, альтернативний), внесений народними депутатами України Василенко Л.В., Маріковським О.В., Кривошеєвим І.С. та іншими народними депутатами України, Комітет відповідно до предметів відання відмічає наступне.

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту реєстр. № **5146**, його метою є забезпечення сталого функціонування ядерної енергетики, подальшого розвитку ядерної енергетики України.

На думку автора законопроекту, прийняття цього законопроекту дозволить оптимізувати терміни прийняття державного рішення щодо затвердження закону про розміщення, проектування, будівництва ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, та приступити до проектування зазначених об'єктів.

Законопроектом реєстр. № 5146 пропонується до проекту закону про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення замість «результатів оцінки впливу на довкілля» додавати «повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля», а результати оцінки впливу на довкілля додавати до проекту будівництва ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, при його затвердженні.

Комітет відмічає, що такі зміни порушують зобов'язання України, взяті при підписання міжнародних договорів, а саме, зобов'язання, передбачені:

пунктом ii) статті 17 Конвенції про ядерну безпеку, ратифікованої Законом України від 17 грудня 1997 року № 736/97-ВР, відповідно до якої держава при виборі майданчика для розміщення ядерної установки, вживає відповідних заходів для забезпечення того, щоб були розроблені та здійснювалися належні процедури, в тому числі з оцінки ймовірного впливу ядерної установки, яка пропонується, на окремих осіб, суспільство в цілому та навколишнє середовище з точки зору безпеки;

пунктом ii) статті 13 Об'єднаної конвенції про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами, ратифікованої Законом України від 20.04.2000 № 1688-III, відповідно до якої при виборі майданчика для установки для поводження з радіоактивними відходами, необхідно проведення оцінки ймовірного впливу такої установки на безпеку окремих осіб, суспільства в цілому та навколишнього природного середовища з урахуванням можливих змін стану майданчиків з установками для захоронення після їх закриття.

Законопроектом реєстр. № 5146 пропонується виключити надання «звіту щодо заходів з інформування суміжних держав про можливий вплив у транскордонному контексті відповідно до закону» до проекту закону про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення».

Комітет зазначає, що такий підхід також протирічить вищезазначеним міжнародним договорам, а саме:

Конвенції про ядерну безпеку, яка вимагає, щоб були розроблені та здійснювалися належні процедури консультацій із Договірними Сторонами, «які розташовані поблизу пропонованої ядерної установки, оскільки існує ймовірність того, що вони можуть зазнати впливу з боку цієї установки, та надання за запитом необхідної інформації таким Договірним Сторонам, з тим, щоб вони могли провести оцінку та власний аналіз ймовірного впливу ядерної установки на безпеку на своїй власній території (пункт «iv» статті 17);

Об'єднаній конвенції про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами, яка також містить вимогу щодо встановлення та здійснення процедур проведення консультацій із державами, «розташованими поблизу такої установки, оскільки існує ймовірність того, що вони можуть зазнати впливу з боку цієї установки, та надання їм на їхній запит загальних відомостей про установку, що необхідні їм

для оцінки ймовірного впливу цієї установки на безпеку на їхній території» (пункт «iv» статті 13).

Державна інспекція ядерного регулювання України та Міністерство закордонних справ України у своїх висновках до законопроекту реєстр. № 5146 зазначають, що не підтримують його прийняття.

Як наведено в пояснювальній записці до альтернативного законопроекту реєстр. № **5146-1**, його метою є забезпечення неухильного дотримання положень Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу щодо планованої діяльності будівництва ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, строків реалізації Стратегії поводження з радіоактивними відходами в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2009 р. № 990, яка відповідає положенням Директив Ради 2011/70/Євратом від 19 липня 2011 року «Про запровадження рамок Співтовариства для відповідального та безпечного управління відпрацьованим паливом та радіоактивними відходами», та врегулювання питання розміщення об'єктів поводження з радіоактивними відходами на території зони відчуження.

Законопроектом реєстр. № 5146-1 на додаток пропонується при прийнятті рішення органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки щодо продовження терміну експлуатації існуючих ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, крім висновку державної експертизи з ядерної та радіаційної безпеки враховувати також висновок з оцінки впливу на довкілля про допустимість планованої діяльності. На думку авторів законопроекту, це сприятиме неухильному дотриманню вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифікованої Законом України від 19 березня 1999 р. № 534-XIV (Конвенція Еспо).

Комітет відмічає, що експлуатація енергоблоків у понадпроектний строк є складовою частиною етапу життєвого циклу ядерної установки «експлуатація». Тож, діяльність з продовження експлуатації енергоблоків не є суттєвою зміною у діяльності АЕС та не підпадає під дію положень Конвенції Еспо.

Законопроект реєстр. № 5146-1 передбачає також і виключення із переліку ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення установок, що розміщені у зоні відчуження.

У такій спосіб розробником вбачається врахувати у ядерному законодавстві України новий адміністративно-територіальний поділ України, відповідного до якого, територія зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення не увійшла до жодної об'єднаної територіальної громади.

Однак, питання управління зоною відчуження врегульовані Законом України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», а розміщення на території

зони відчуження нових ядерних установок – статтею 31 Закону України «Про порядок прийняття рішень про розміщення проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення».

На цей час на території зони відчуження Чорнобильської ЧАЕС розміщено та перебувають на різних етапах життєвого циклу декілька ядерних установок, які мають загальнодержавне значення – зокрема, експлуатується сховище відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС (СВЯП-1), проведено «гарячі випробування» сховища відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС (СВЯП-2), завершується будівництво централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій тощо.

Міністерство енергетики України вважає, що при формуванні переліку ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення необхідно враховувати технічні та технологічні характеристики об'єкта, а не місце його розташування, оскільки:

- визначення переліку ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, що мають загальнодержавне значення, у діючому ядерному законодавстві ґрунтується на врахуванні технічних та технологічних характеристиках об'єктів, перш за все на можливості суттєвого потенційного радіологічного впливу таких об'єктів у разі виникнення ядерної та радіаційної аварії, у тому числі у довгостроковий період (більше ніж 30 років);

- потенційний радіологічний вплив таких об'єктів у разі виникнення ядерної та радіаційної аварії можливий і за межами зони відчуження, наприклад на території Іванківського району Київської області, а також у транскордонному контексті на території Республіки Білорусь, з якою межує територія зони відчуження;

- як на сьогодні так і в майбутньому можуть розглядатися рішення щодо зміни меж зони відчуження, наприклад, визначення зони спеціального промислового призначення на території зони відчуження, створено радіаційно-екологічний біосферний заповідник, розглядається питання відродження ряду територій зони відчуження тощо.

Тому, враховуючи, що термін експлуатації об'єктів, які пропонується виключити з переліку ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, що мають загальнодержавне значення, перевищують 30 років і складають від 50 до 100 років, а термін їх існування, враховуючи зняття з експлуатації та перезахоронення відпрацьованого ядерного палива та радіоактивних відходів може скласти до 200 років, виключення таких об'єктів із вказаного переліку є неприпустимим.

Розташування таких об'єктів у Чорнобильській зоні відчуження не може бути підставою щодо не виконання Україною положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, якими зокрема, встановлено, що оцінка впливу на навколишнє середовище має проводитись до прийняття рішення про санкціонування або здійснення

запланованого виду діяльності, а в остаточному рішенні про заплановану діяльність мають бути належним чином враховані результати оцінки впливу на навколишнє середовище.

Також звертаємо увагу, що 07.11.2021 набере чинності Закон України від 17.10.2019 № 208-ІХ «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення законодавства у сфері поводження з радіоактивними відходами», яким визначається, зокрема, оновлений перелік ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення.

Державна інспекція ядерного регулювання України та Міністерство енергетики України у своїх висновках до законопроекту реєстр. № 5146-1 зазначають, що не підтримують його прийняття.

За підсумками розгляду законопроекту Комітет **в и р і ш и в:**

1. Рекомендувати Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг внести на розгляд Верховної Ради України пропозицію про повернення суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання проекту Закону про внесення змін до статті 5 Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" щодо змін у переліку додатків до проекту закону про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення (реєстр. № **5146** від 24.02.2021), внесеного народним депутатом України Нагорняком С.В., та проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врахування результатів оцінки впливу на довкілля та врегулювання деяких питань у сфері поводження з радіоактивними відходами (реєстр. № **5146-1** від 11.03.2021, альтернативний), внесений народними депутатами України Василенко Л.В., Маріковським О.В., Кривошеєвим І.С. та іншими народними депутатами України.

2. Висновок направити до Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО